

državne zastave. List nosi datum kongresa, 18. julija 1920. Na uvodnem mestu je članek tov. M. Jovića: Učiteljska Jugoslavija. Na to sledi pod naslovom „Prvaci jugoslovenskega učiteljstva“ članki in živopisni jugoslovenskih učiteljskih prvoboriteljev, in sicer: Mihailo Jović, učitelj i književnik (s sliko), Uroš Blagojević, biv. predsednik Gl. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), † Dimitrije J. Putniković, Mihailo Stanojević, urednik „Učitelja“ (s sliko), Dimitrije Sokolović, predsednik Glav. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), Jovan P. Jovanović, učitelj urednik „Prosvete“, Ivan Filipović (s sliko), Davorin Trstenjak (s sliko), Stjepan Basariček (s sliko); o učiteljstvu in organizaciji v Sloveniji prinaša poseben članek „Jugoslavenski pokret učiteljstva v Sloveniji i zaposlednostim krajevima“, ki vsebuje tudi podatke o delovanju in slike Luke Jelenca, predsednika „Zaveze jugoslov. učit. v Ljubljani“ in Engelberta Gangla, kot prvoboritelja slovenskega učiteljstva.

Istotako je izšel „Učitelj“ v povečani slavnostni izdaji, kot spomenica I. kongresa udruženja učit. SHS s sledečo vsebino: M. Stanojević: Dobro došli! Dr. M. Šević: U znaku ujedinjenja; nadalje slede razprave iz obče pedagogije, eksperimentalne ped., psihologije, etike, higijene, iz šolskega delovanja, prosvetne kronike, šola in učiteljstvo, književni pregled in beležke. Vse razprave tvorijo bogato vsebino pedagoško-znanstvenega značaja.

Sklep.

Za nami so dnevi slave in lepote, pred nami je leto zopetnega dela in truda! Ustanovljeno imamo Unijo jugoslovenskega učiteljstva, po kateri smo vsi toliko hrepeneli. Nobeno človeško delo ni popolno. Zato tudi ne trdimo, da bi bil popoln temelj, na katerega smo postavili v Beogradu svoje Udruženje. Treba bode popravljati in izboljševati, da se čim bolj približamo temu svojemu učiteljskemu idealu. Z dobro in resno voljo in z združenimi silami dosežemo i to!

Na svidenje čez leto dni v kraljevskem Zagrebu ali v beli Ljubljani!

Gustav Šilih:

Reforma učit. izobrazbe.*

Stojimo v znamenju neprestanega bojevanja. Še vedno ni docela končan naš boj, ki smo ga bili dozdaj mi, pred nami pa nepreštevane učiteljske generacije. Še vedno ni odmerjena čista in neprikrajšana pravica onim, ki jih pošilja zmagozorni pohod kulture v prve vrste, da pripravljajo zla za neno setev, da zrahljajo pretrde grude. Kier ere boi za oustanek, za najopravičnejše človeške potrebe, za vsakdanji kos kruha, tam za enkrat ni mesta za kak drug boj: boi na nož se mora vršiti tako dolgo, dokler ni znana na tej ali oni strani. — Boi še ni dobelevan docela, ali najokrutnejša faza nezovega trdega gospodovanja je končana, in nameten, dalekoviden vojskovodja dela že med prvo bitko priprave za drugo, snuje načrte, zbira material in rezerve.

In na nas le, da smo si v enem popolnoma na lasnem: naivnejša in najodločnejša bitka našega stanu še ni dobelevana. ko se z majimi izjemami držnih partrullerjev niti začela ni ker ii more šele boi za kruh ustvariti potrebne predpogoje. Mislim boi za reformo učiteljske izobrazbe.

Popolna enakopravnost z drugimi državnimi uradniki, uvrstitev v kategorijo

* O priliki zadnjega zborovanja učiteljskega društva za Maribor in bližnjo okolico sem predaval o reformi učiteljske izobrazbe pod napisom „Čilji učit. izobrazbe“. Naprošen sem bil, da priobčim predavanje v „Uč. Tov.“, kar pa iz več razlogov opuščam. Predvsem je za tehnik referat preobširen; razen tega nameravam izdelati tekom prihodnjega šolskega leta obširnejšo študijo, ki bo poizkušala pokazati razvoj višje učiteljske izobrazbe v inozemstvu, zlasti v Ameriki ter bo obenem podajala naše detailirane zahteve, prilagojene razmeram. Danes objavljam samo uvodne besede in v kratkih potezah načrt prehodne ter končne reforme izobrazbe jugoslovenskega učiteljstva. Kot vir sta mi služili zlasti reviji „Lehrerfortbildung“ 1. 1919, in „Le Paedologium (Bulletin trimestriel de la Faculté Internationale de Pédologie de Bruxelles)“ 1. 1913., program pedagoške visoke šole „Teachers College (School of Education)“ v New Yorku ter program pedagoške akademije „Institut J. J. Rousseau (Ecole des Sciences de l'Education)“ v Ženevi. Pred oči sem imel seveda v prvi vrsti slovenske razmere. Želeli bi bilo, da razpravljajo vsa učiteljska društva o reformi učiteljske izobrazbe kar najtemeljiteje in stavijo izobrazbo na primerni izpreminjalni predlogi.

B je zaenkrat naš naibljši cilj, ki ga moramo doseči in ga bomo tudi dosegli. če se bo izražala naša volja v mogočih strnjenih falanži organiziranega učiteljstva. če bomo stali za našimi zahtevami, kakor nepremična stena, ki je ne more razrahljati. še manj pa razrušiti noben naskok strankarskih strasti. Kje je sila, ki bi se uspešno zoperstavljala tako mogočni volji tisočev inteligentnih in zmožnih glav v narodu.

Seveda je predvsem potrebno, da dokažemo svetu, da smo nekaj in da znamo nekaj in da nas ni volja ostati za večne čase v mlakuži, kamor nas je porinil stari sistem in nas nebrestando riletta strankarska strast ter le prečesto lastna nevednost in brezbriznost. Delo posameznih delavcev ne more uspevati, če ni z njimi vsa množica, ki pomaga in izvršuje ona dela, katerih neza bi bila za poedine rame pretežka. V vseh srcih mora zagoreti vodilna ideja našega stanu, ki se glasi: Naprej, navzgor, kvišku!

Slovenskega učitelja imenujejo radi idealista, še raiši se pa z neke vrste trpko naslado sam naziva tako. Meni se zdi to povsem neopravičeno: ali razumevam pojem idealizma napačno laz, ali pa ga zlabljalisti, ki ga imajo v ustih ob vsaki potrebi in nepotrebi priliki. Zakaj v tem ne morem videti idealizma, vrednega učiteljstva, če čakamo in mirmo trlmo, kakor pač naneseta usoda in slučaj. Vzgojitelji je bojevniki! Njegovo delo je boj do brega s slabim, luč prinaša tia, kier vlada tema. Sam mora biti močan in čil, če hoče vzbuditi moč drugod, poznati mora vsa kota in steze, ki vodijo po ovinkih ali pa tudi naravnost do cila.

Moderne vzgojne znanosti mu kažejo neštevilno poti, dozda skritih in nepozanih, v skrivnostopolno kraljestvo človeške duše. Toda spoznavati jih mora, ali se vsaj truditi, da jih spozna.

S težkim srcem moram reči, da je naša največja napaka naša indolencija v vprašanjih, ki so že pred deset in več leti začela pretresati ves pedagoški svet in ga še pretresajo. Naši naibljši sosedje niso imeli govornikov o tem, njihovo časopisje je bilo tozadevnih polemik, pri nas pa groben molk. Spominjam se še tistega časa, ko je eden naših naibljših učiteljskih tovarišev v našem pedagoškem glasilu seznanjal učiteljstvo z raznimi zastopniki modernih vzgojnih stremiljenj: kaj ga niso nahučili, da goni vedno eno in isto, da samo prepisuje in kaj vem, kaj se vse... Take stvari lahko vzamejo človeku veselje, no hvalabogu niemu ga niso. Ali to so samo osamljeni klicarji na neobljudeni cesti... Tupačam omeni še kak drug strokovni list prav boječe stremiljenje in zahteve po višji učiteljski izobrazbi, po pedagoškem delu tam zunaj v širokem svetu, potem na spet vse utihne in učiteljstvo spi kraj Matiazevo spanje in čaka, da pride junak, ki ga osvobodí. In kdo ve, če ne bi bil velik del te speče armade nevoljen in razžaljen, češ, dobro nam je bilo tako, kaj nas budiš?

Te besede so trnke, toda hotel sem biti odkritosrčen in povedati enkrat, kar že dali časa opazuem, kar me muči in pobija in z menoj vred veliko množino enakomislečih. Pobija me, ali pobiti me ne more, ker verujem v moč našega stanu, ker trdno pričakuem, da pride prej ali slei mogočen razmah, ki osvobodí in razkrene zanrte sile.

Pogleimo kamorkoli, vsepovsod izvanredno živahno življenje in gibanje na pedagoškem in šolskem polju. V Nemški Avstriji preosnavljajo dunaisko „Lehrerakademie“ pod vodstvom eksperimentalnega psihologa dr. Kammela a v „Lehrerhochschule“ na Češkem zahteva učiteljstvo isto. Poltiki že imajo v Varšavi takozvano višje učiteljske, da ne govorim o razvoju šolstva in učiteljske izobrazbe v drugih evropskih državah. In pri vsem tem tudi v teh državah učiteljstvo gmotno še ni doseglo vsega, kar je zahtevalo. Toda v nem življiasna zavest: boi za materialno izboljšanje mora biti tesno združen z bojem za višjo učiteljsko izobrazbo in mora kulminirati v zahtevi: učiteljem univerzo!

Marsikomu se seveda zdi ta zahteva docela neopravičena in vsega pobitana vredna: saj se baie celo v naših vrstah najdejo ljudje, ki govorijo, da učitelj ne sme biti „preveč študiran.“ Za take — saj so le s sistemom prišli v naš stan, ki ni in ne more biti njihov stan — niso naše zahteve niti moje besede. Le tistim velja, ki hrepenijo za tem, da se dvigne ves stan na tisto višino, ki mu gre kot učečemu stanu. In to je dosegljivo le, če nam je dana možnost akademične izobrazbe.

„Človeštvo gleda kvišku. Od tam si jemlje svoje ideale: le to, kar pride od zgoraj, se mu zdi posnemanja vredno.“

Kdor hoče vzglati, ne sme samo stati na višini, nego drugi ga morajo na višini tudi videti. Naibljši in naipridnejši delavec, ki mu manjka avtoritete je Sisvohus, Učiteljski stan, ki dobiva svojo izobrazbo v posebnih, kot slabše označenih zavodih, pa naj bodo še tako dobri, ne more priti med izobraženci nikdar do prave veljave.*

Druge, enako tehtne besede, mnenja in nazore naibljših pedagogov in filozofov sveta za enkrat opuščam ter prehatam k stvari sami.

Prehodni načrt.		Končna reforma.**)	
4 l.	Osnovna (ljudska) šola.	Osnovna šola.	4 l.
4 l.	Štirirazredna meščanska ali nižja srednja šola.	Enotna nižja srednja šola (reformirana prejšnja mešč. šola).	4 l.
6 l.	Višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev: 1. Nižje učiteljske (4 leta). Poglobljena in razširjena splošna izobrazba. En modern jezik obliगत. Godba, petje in poljedelstvo neobligatni predmeti. 2. Višje učiteljske (2 leti). Pedagogika ter njene osnovne in pomožne znanosti, sloneč na povsem moderni podlagi. Delo v psihološkem laboratoriju. Šolska higijena. Splošna in specialna didaktika. Praktično uvajanje v šolo.* Drugi izpit odpade.	Višja srednja šola, razdeljena, razmeram odgovarjajoč v več panog (humanistična, realna, pedagoška, umetniška, trgovska, obrtna v. sr. š.). Izobrazba v vseh panogah po možnosti izjednačena.	4 l.
2 l.	Vseučilišče: Študij meščanskoškolskih učiteljev izključno na vseučilišču v posebnih seminarjih, odgovarjajočim posameznim strokam. Izpitni učne usposobljenosti za meščanske se polagajo na vseučilišču. Sicer pa je vstop na vseučilišče učiteljem kot rednim slušateljem dovoljen tudi v vseh drugih strokah.	Vseučilišče: a) Za vse učitelje osnovnih šol dveletna pedagoška fakulteta. b) Za učitelje na nižjih srednjih šolah (prejšnji meščanskoškolski učitelji) po dvoletnem večletnem zadovoljnim službovanju na osnovni šoli dvoletna poglobljena strokovna izobrazba.	2 l. oz. 4 l.
Po možnosti se naj osnujejo na vseučiliščih pedagoški seminarji, ki služijo zlasti nadaljni izobrazbi učiteljstva.		Polaganje posebnega izpita iz pedagoških znanosti je združeno z akademično častjo.	

Pripomba: Kierkoli so imenovani le učitelji, velja samoumevno isto tudi za učiteljice, seveda primerno izpremenjeno z ozirom na žensko vzgojo.

Resolucije, ki jih je učiteljsko društvo za Maribor in bl. okolico, soglasno sprejelo, se glasi:

1. Jugoslovensko učiteljstvo se zaveza nemanikljivosti sedanje učiteljske izobrazbe in nedostatkov samoizobrazbe: zato zahteva, da delujejo vsi poklicani faktorji na to, da se ustanovi posebna učiteljska visoka šola (pedagoška fakulteta).

2. Za prehodno dobo zahteva razširjenje sedanjega učiteljskega v 6 letnikov. Učiteljske postani višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev. Vstop na učiteljske bode dovoljen brezpogojno le absolventom 4razredne meščanske ali nižje srednje šole. Zato pa se naj osnuje 4razredne meščanske šole v vseh krajih (v vsakem sodnem okraju vsaj ena), da se s tem omogoči izobrazba otrok revnejših slojev, iz katerih se zlasti rekrutira učiteljski naraščaj. Zadnja dva letnika bodita namenjena izključno strokovni izobrazbi odgovarjajoči mederni pedagoški znanosti, prvi štirje pa poglobljeni splošni izobrazbi (v obsevu višje srednje šole). Kot začetek reforme naj se nemudoma ustanovi 5. letnik.

3. Končna reforma učiteljske izobrazbe na bodi zvezana z reformo šolstva sploh. Prvi predpogoj je enotna nižja srednja šola (ali kakor so jo imenovali z drugimi imeni: višja osnovna šola, strokovno-osnovna šola, t. i. reformirana sedanja mešč. šola.) Vsak učiteljski kandidat absolviraj enotno nižjo srednjo šolo, pedagoški oddelek višje srednje šole in zaključni svojo izobrazbo na dvoletni pedagoški fakulteti. Učitelji nižjih srednjih šol (sedanji meščanskoškolski učitelji) se naj izobrazujejo v svojih strokah v posebnih seminarjih na vseučilišču dve leti dalje.

4. Naučna uprava naj skrbi za to, da se zahtevane reforme čimprej uveljavijo. Na učiteljske naj pošilja že sedaj naibljše, pedagoško izobražene učne sile.

5. Vse učiteljske organizacije (brez razlike svetovnega naziranja) se naprošajo, da razpravljajo o teh predlogih in zahtevah ter začnejo boi za njih skorajšnje uresničenje.

* Schulkämpfe der Gegenwart, stran 107/108.

* Tudi drugi, za delovanje učitelja izven šole pomembni predmeti sodijo sem. N. pr. dramaturgija, združništvo itd.

** Tu sem se oziral zlasti na predloge naših zastopnikov pri ponesrečenj lanskoletni šolski anketi.

Ali ste že pristopili kot član (članica) k Tvornici uč?

Pomagajte vrtnaricam!

Skoro v vsakem „Učiteljskem tovarišu“ čitamo, kako se pritožuje ta in oni, kako vsak išče svoje pravice, kar je popolnoma prav. Prav je, da se višji faktorji potegujejo zanje, ni pa lepo, da se pozabi na vrtnarice, katere vse svoje moči žrtvujejo mladini in narodu! Ali ni vrtnarica tudi vzgojiteljica? Vrtnarica podaja otroku vse ono, kar zamore mlada duša sprejeti. Uči ga spoznavati vse, kar ga obdaja, odpira mu duh, vedri in blaži srce. Lepo ni, da se vrtnarico, ki mora imeti zadostno predizobrazbo, ki mora vršiti pod strogim nadzorstvom prakso in konečno položiti pedagoški izpit, tako prezira kot kako pestunjo. Zanje se nikdo ne zmeni, niti oni, ki bi jo morali z dušo razumeti.

Vrtnariški stan ni tako lahek kot se navidezno kaže, češ, v vrtcu se samo igra! Da, igra se, toda vsaka kretnja je združena z učenjem! Mnogokrat se sliši, da je vrtnarica nepotrebna. Nepotrebna je morda otroku, kateri ima izobraženo mater, toda vse žene niso imele sreče brisati dolgo šolskih klopi, večina je priprostitih mater in tem je vrtnarica prepotrebna kot je pozneje potrebna ljudska učiteljica.

Zakaj se dela od strani višjih oblasti krivica vrtnaricam, ki imajo srčno željo ščititi deco od zorne mladosti in tako ohraniti narodu zdravo jedro, v katerem je naša bodočnost!

Morda mislijo oni, ki prejeme dele, da vrtnarica nima želodca ali pa, da lahko stanuje v kakli kleti! Prosim, vrtnarica te tudi človek in vsakemu človeku je sveta dolžnost, da si izboljšuje svoj stan. Tako so tudi vrtnarice poslale pred tremi meseci notom „Učiteljske Zaveze“ prošnjo, da naj se jim vendar zboljša stanje, toda odgovor ni ne duha ne sluha. Draginja narašča dnevno in kljub temu, da vsi časopisi že nekaj časa hvalnajo, da cene padajo, se godi nasprotno.

Vrtnarice naneto čakajo rešitve, ker se res ne da več živeti, saj je vsaka službina, če se računna, boljše plačana kot vrtnarica. „Učiteljska Zaveza“ prošnjo, da bi potrdila, kaj je v vlogi prošnje in da uroča k skorajšnji ugodni rešitvi.

Vrtnarica.

Umetnost in vzgoja.

Piše prof. Fr. Suhler.

(Dalje.)

Razvijajmo človeško umetno obrt!

Z vso svojo osebnostjo nastopa ta apostel umetnosti in socializma proti bedi svojega časa in s „plamtečo“ navdušenostjo in proroško energijo kliče po lepoti, naravi in pravosti. J. Ruskin je oznanjevalec evangelija lepote in oseb-